

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Josef Kocourek: *Obraz Pruska v českých středověkých pramenech* (HÚ FF JCU, 2011)

Josef Kocourek si ve své bakalářské práci dal za cíl poodhalit způsob vnímání Pruska, zvláště v souvislosti s náboženskými změnami na tomto území, ze strany českých autorů soudobých literárních děl, a to v širokém časovém horizontu 10.-15. století. Je samozřejmé, že při takovém zadání musela být těžištěm práce úloha řádu německých rytířů na pruském, ale také na českém území.

V *Úvodu* (na s. 7-11) se dozvíme, o čem práce bude – jak už nám to autor stihl sdělit v anotaci – a také dostaneme informace o použité literatuře a pramenech, s podrobnostmi o autorech a o historii bádání o tématu. Objevují se zde věty, které prozrazují autorovu neznalost dokonce i česky psané medievistické literatury. Příklad na str. 9: „...Martin Wihoda, jenž se specializuje na počátky řádu německých rytířů v českých zemích“ (na počátku své kariéry napsal nynější profesor Wihoda tři články o německých rytířích) a na téže stránce: „...Libor Jan, který se věnuje výlučně dějinám řádu německých rytířů v českých zemích“ (to samozřejmě není vůbec pravda; kdyby si autor našel bibliografii profesora Jana, zjistil by, že německým rytířům je z několika desítek jeho prací věnováno nejvýš pět).

A tím se dostáváme ke zdrojům, které autor používal (a ke zdrojům, které nepoužíval). V *Úvodu* autor píše: „Nejvíce mě zaujal řád německých rytířů, o kterém jsem měl možnost přečíst řadu publikací.“ Tato „řada publikací“ čítá všehovšudy čtyři knihy. Jsou to: „Řád německých rytířů a jeho působení v Čechách na Moravě a ve Slezsku“ (sic!) od Petra Adama; dvě stručné a popularizační, ale jistě hezky ilustrované publikace od Stephena Turnbulla: „Hrady Řádu německých rytířů“ a „Grunwald / Tannenberg 1410: osudná porážka Řádu německých rytířů“, přičemž autorovo křestní jméno je v prvním případě udáváno jako „Stephan“ a v druhém případě jako „Stehen“; a konečně publikace „Němečtí rytíři v českých zemích“, jejímiž tvůrci jsou údajně Libor Jan a Jan Skřivan (ve skutečnosti ji napsali Libor Jan a František Skřivánek). A to je asi tak vše o německých rytířích, nepočítáme-li několik článků. Jak je tohle možné? Vždyť na toto téma v angličtině, a tím spíše v němčině, existuje opravdu dlouhá řada publikací, které jsou obsáhlé, podrobné, významné - a dostupné. Proč je autor bakalářské práce o německých rytířích nepoužil? Protože nemám tušení, který z těchto dvou jazyků je autorovi bližší, z anglicky psané literatury mu nabízím ke studiu alespoň *The Teutonic Knights: A Military History* od Williama Urbana (2003) a *The Northern Crusades* od Erika Christiansena (1997). Autor snad přece umí anglicky – nebo ne?

Seznam použitelné německy psané literatury by byl příliš dlouhý a ostatně nemá smysl jej tu uvádět. Kdyby byl autor alespoň zadal v německé Wikipedii heslo „Deutscher Orden“, byl by si tyto knihy mohl najít sám. Některé z nich by dokonce nebylo nutné ani objednávat přes meziknihovní vypůjčnou službu, neboť jsou online přinejmenším částečně, přes Google Books, anebo kompletně ke stažení. Např. *Geschichte Preussens von den ältesten Zeiten bis zum Untergange der Herrschaft des Deutschen Ordens* od Johannese Voigta, Königsberg 1830, je k dispozici v pdf. Ano, je to velmi staré dílo; ano, je psáno švabachem; ale stálo by za to se na ně aspoň podívat. Autor snad přece umí německy – nebo ne?

A přecházíme k pramenům. Věta typická pro celou práci je na s. 18: „Boje mezi rytíři a Prusy byli divoké, jak dokládá kronika řádového státu od Petra von Duisburg.“ Nejenže věta obsahuje hrubou gramatickou chybu, nejenže komolí jméno historika Petra z Duisburgu a nejenže nesprávně uvádí i název jeho díla (který by zněl *Kronika pruské země* nebo *Pruská kronika*), ale navíc ve čtenáři budí iluzi, že autor tento spis četl. Nečetl. Přitom snadno mohl, protože spis *Chronicon terrae Prussiae* je volně dostupný na internetu, v pdf, konkrétně se jedná o edici *Die Geschichtsquellen der preussischen Vorzeit bis zum Untergange der*

Ordensherrschaft, erster Band, eds. Th. Hirsch – M. Töppen – E. Strehlke, Leipzig 1861. Stejně tak je dostupný spis *Chronicon Livoniae* od Hermanna z Wartberge (Leipzig 1863) nebo jiné zdroje. Autor snad přece umí latinsky – nebo ne?

Ostatně pokud mu nehoví latinské texty, mohl použít rozšířený překlad Dusburgova díla do líbezné středohornoněmčiny, s názvem *Kronike von Pruzinlant*, který pořídil Nikolaus von Jeroschin krátce po Petrově smrti, a který se nachází ve výše zmíněné edici pánů Hirsche, Töppena a Strehlkeho. Autor snad přece... nebo asi spíš ne.

Takže jedinou věcí, kterou autor z latinských pramenů, nepřeložených do češtiny, použil, je báseň Petra ze Suchenwirtu. Autor ovšem použil pouze její anglický překlad.

A věci mohou být ještě horší. Na straně 15 je totiž v poznámce 34 doslova uvedeno: „Tato zpráva je ve spise Descriptiones Terrae Sanctae, bohužel tato práce není v Čechách k sehnání, takže nejsem schopen udat přesný rozsah stránek.“ Autor tuto věc nepoužil? Tak proč ji uvádí jako svůj zdroj mezi použitými edicemi pramenů na str. 66?? Navíc autor nemá pravdu. Mně osobně trvalo několik sekund, než jsem tento spis vygoogloval. I on je volně k dispozici na internetu, dokonce v několika formátech, a jedná se o kvalitní scan právě té Toblerovy edice, kterou mezi svými použitými edicemi pramenů nedovoleně uvádí autor.

Podobně je mezi použitými prameny jmenována *Historia Orientalis* od Jacquese de Vitry, aniž by byla v práci skutečně použita.

Po formální stránce je práce trestuhodně zanedbaná, vyskytuje se zde příliš mnoho případů chybně použitých nebo absentujících interpunkčních znamének, než aby je bylo vůbec možno vyjmenovat; obecně je práce rozsáhlou sbírkou nejrůznějších gramatických chyb (několik příkladů: s. 3: v **český** zemích; odpověďím; s. 19: přinášejí do těchto končin civilizaci, **zakládá** školy, budují města; s. 24: u Tannebergu; s. 38: neuříznul).

Vše mezi stranami 12 a 35 je možno krátce charakterizovat jako stručné převyprávění dějin Pruska, řádu německých rytířů, Čech, Polska, případně německé říše a Litvy; použity jsou přitom hlavně zdroje typu *Velké dějiny zemí koruny české*. Skutečné řešení tématu a těžiště práce se nachází na stranách 36-65. Těchto třicet stran je opět možno charakterizovat jako kompilaci ze sekundární literatury (především z díla Jaroslava Golla „Čechy a Prusy ve středověku“, Praha 1897), ale na rozdíl od první části se tu objevují i náznaky práce s prameny (byť v jejich českém, příp. anglickém překladu). Jen díky tomu, že těchto posledních třicet stran je sepsáno srozumitelně a s určitým stupněm pochopení tématu, navrhuji pro autora hodnocení známkou **dobře**.

PhDr. Stanislav Doležal, Ph.D.

V Českých Budějovicích dne 27. 1. 2011